



شرح یک تجربه

معرفی سامانه سفارش و فراهم آوری منابع

سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

داود عیدی¹



مقدمه

این سامانه با هدف اطلاع رسانی تازه های کتابخانه و تسریع در امور فنی و مالی بخش سفارش و فراهم آوری منابع، با قابلیت اجرای تحت وب طراحی شده است. این سامانه از طریق اینترنت سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی برای استفاده در اداره خدمات کتابداری، تالارهای کتابخانه مرکزی و کتابخانه های تخصصی تاریخ، مخطوطات، جغرافیا و موزه در دسترس است. در ضمن کتابخانه های وابسته شهر مشهد و سایر شهرها نیز در صورت راه اندازی برنامه و دارا بودن اینترنت می توانند از راه دور از این سامانه استفاده نمایند.

پیشینه

آنچه مسلم است سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی بطور حرفه ای برنامه ای را تحت عنوان نرم افزار سفارش منابع تجربه نکرده است و بررسی سیستمهای نرم افزاری گذشته نیز نشان می دهد تنها در سیستم نرم افزاری پارس آذرخش، قسمتی تحت عنوان پایگاه سفارشات جهت انجام این امور طراحی گردیده بوده و پس از آن نیز در نرم افزار نوسا بخشی با عنوان پایگاه سفارشات فارسی و لاتین فعال است که بطور کامل پاسخگوی نیازهای ویژه بخش سفارشات نیست. در واقع کمبود یک سیستم نرم افزاری یکپارچه که هم قابلیت ثبت و سفارش منابع و هم انجام امور مالی این بخش را دارا باشد به شدت در سازمان احساس می شد.

معرفی سامانه

ویژگیهای فنی

زبان برنامه نویسی ← زبان مینا : asp زبانهای کمکی : java و c#

قابلیت اجرا ← تحت شبکه و اینترنت

ظرفیت تعداد رکورد ← بدون محدودیت

¹ کارشناس ثبت سفارش کتب فارسی سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، آدرس پست الکترونیکی

davoodeydi@yahoo.com :



اطلاعات کتابشناختی منابع جدید و نسخه اول ارسالی توسط تعاونی‌های ناشران مراکز استانها، کارگزاران پخش منابع، ناشرین، اشخاص حقیقی و حقوقی و... که وارد بخش سفارش شده و در سازمان نسخه ای از آنها وجود ندارد، وارد این سامانه می شود و مسئولین کتابخانه ها، تالارها و مراجعان محترم می توانند با جستجوی ساده و پیشرفته از منابع جدید اطلاع یابند. در این پایگاه هر کتابخانه با دریافت پسورد می تواند از امکان درخواست کتاب استفاده نماید و پس از انتخاب منابع مورد نیاز، اطلاعات آن را برای بخش سفارش و فراهم آوری ارسال و پیگیری نماید. همچنین امکان جستجوی سریع و پیشرفته در تازه های کتاب فارسی و عربی، جستجو در سیستم جامع کتابخانه ای (سیمرغ) و امکانات چاپ و گزارش گیری از کتب درخواست شده فراهم می باشد.

۲. پایگاه تازه های منابع سمعی، بصری و الکترونیکی

The screenshot shows a web application interface for audio and video resources. The title is "پایگاه تازه های سمعی و بصری". The interface includes a search bar, a list of fields for data entry, and a sidebar with filters. The fields include (AutoNumber), Language (فارسی), Title, Author, Publisher, Issued Date, Purchase Date, Year of Publication, and Binding. The sidebar contains buttons for "rec", "زبان", "عنوان", "نوع مواد", "کارگزار", "تولید کننده", "تاریخ خرید", "سال تولید", and "بسته بندی". At the bottom, there are buttons for "صفحه اصلی", "جستجو", and "گزارشات".

اطلاعات توصیفی منابع جدید سمعی، بصری و الکترونیکی در این پایگاه وارد می شود. بازیابی چکیده و دریافت اطلاعات بیشتر برای کتابداران و مراجعان امکان پذیر است. مسئول تالار سمعی و بصری می تواند با جستجو در منابع جدید، پس از انتخاب منابع مورد نیاز، اطلاعات آن را برای بخش سفارش و فراهم آوری ارسال و پیگیری نماید.



۳. پایگاه خرید منابع فارسی و عربی برای اساتید فاکتور از اساتید آسان درس رضوی



این پایگاه در حقیقت مربوط به امور مالی بخش سفارش و فراهم آوری منابع است و با ورود اطلاعات و مشخصات فاکتور هاید ریافتی خرید منابع از کارگزاران، می توان گزارشهایی بر اساس محدوده زمانی، تعداد عنوان و یا نسخه خریداری شده تهیه نمود.

از پایگاه خرید منابع فارسی و عربی می توان سه نوع گزارش تهیه کرد:

- **گزارش کل** : کلیه فاکتور های دریافتی از کارگزاران پس از ثبت و تهیه قبض رسید کتاب، در زمان ارسال به اداره امور عمومی کتابخانه وارد این سامانه شده تا بتوان گزارش گیری کاملی از تعداد و مبلغ خرید به صورت کلی به دست آورد.
- **گزارش بر اساس نام کارگزار**: با استفاده از این قابلیت اطلاعات مربوط به کتابخانه های دریافت کننده منابع، تعداد نسخه، عنوان، مبلغ، تاریخ دریافت، تاریخ اعلام وصول، شماره قبض اموال و در پایان نیز جمع کل تعداد عنوان و جمع کل مبلغ قابل بازیابی است.
- **کتابخانه ها با فاکتور مستقل**: برخی از کتابخانه های وابسته سازمان مانند کتابخانه های حوزه یزد و کرمان، موقوفات طبس و کاشمر از بودجه مستقلی برای خرید منابع برخوردار می باشند. در این موارد می توان با ورود اطلاعات جداگانه فاکتورها، طبق قبض های رسید کتاب، گزارش کاملی از تعداد و مبلغ خرید به دست آورد.

۴. پایگاه بودجه و رتبه بندی

سامانه بودجه بندی سازمان پس از رتبه بندی و محاسبه امتیاز کتابخانه های تحت پوشش در کمیته گزینش منابع (۱۳۸۷)، پایه ریزی و طراحی شد. در ابتدا با توجه به رتبه کسب شده کتابخانه ها بر اساس فرم ها اقدام به محاسبه بودجه آنها توسط سامانه می شد که این موضوع موجب بروز مشکلاتی در نحوه توزیع بودجه می گردید، چرا که کتابخانه های هم امتیاز به صورت ردیف و پشت سرهم قرار می گرفتند و محاسبه یک رتبه برای دو کتابخانه



در یک زمان امکان پذیر نبود لذا تصمیم بر این شد تا گزینه رتبه از این مقوله حذف و کتابخانه ها بر اساس امتیاز و درصد مکتسبه بودجه دریافت نمایند .

با این توضیحات مراحل طراحی سامانه بودجه بندی عملیاتی شد و در تاریخ بیست و پنجم خرداد ماه ۱۳۸۸ به اتمام رسید . این سامانه دارای یک صفحه ورود اطلاعات بوده که در این صفحه کاربر بعد از کلیک کردن بر روی گزینه ایجاد سال مالی جدید، ضمن وارد کردن اطلاعات کلی بودجه در سمت راست ، اقدام به ورود امتیازات مکتسبه کتابخانه ها بر اساس گزارش کمیته گزینش منابع در سمت چپ صفحه نموده و گزینه محاسبه بودجه را کلیک می کند .



تصویر ۱: صفحه ورود اطلاعات سیستم

بعد از کلیک کردن بر روی گزینه محاسبه بودجه، سیستم پس از باز پرسی مجدد سال مالی، به صورت خودکار اقدام به محاسبه بودجه هر کتابخانه به طور مجزا و درصد هر کتابخانه با دقت ۱۴ رقم پس از اعشار می نماید .



تصویر ۲: بازپرسی سال مالی قبل از محاسبه بودجه



در این سیستم که با هدف حذف عملیات دستی برای خواست کتاب از کتابخانه ها و تالارها صورت گرفت، هر کتابخانه قادر خواهد بود تا کتب کسری و مورد نیاز خود را از طریق سامانه سفارش و فراهم آوری منابع پیگیری نماید. در این سیستم پس از ذخیره اطلاعات توسط کاربر، به صورت خودکار به هر پیشینه یک شماره رکورد تعلق خواهد گرفت که از طریق این شماره می توان وضعیت کتاب را پیگیری کرد. پس از اینکه کتب کسری و مورد نیاز کتابخانه ها توسط بخش سفارش تهیه و فراهم آوری گردید وضعیت کتاب در سامانه به یکی از سه حالت خرید، سفارش و یا رد (ابطال درخواست) تغییر داده می شود تا پیگیری کتب درخواستی توسط تالارها و کتابخانه ها با سهولت بیشتری انجام پذیرد چرا که پس از تغییر وضعیت کتاب، پیشینه کتابشناختی آن به یکی از سه بایگانی خریداری شده، سفارش داده شده و یا رد شده منتقل خواهد شد و از سیاهه کتب در دست اقدام حذف خواهد شد.

۶.. سیستم سفارش و پیگیری منابع سمعی و بصری

The screenshot shows the 'سامانه سفارش و فراهم آوری منابع' (Ordering and ACQ System) web interface. The header features the system title and logo. Below the header, there is a navigation menu on the right with options like 'سفارشات سمعی و بصری', 'بودجه و امور مالی', 'پایگاه خرید', 'سفارشات کتاب', 'علیومیت در سامانه', 'کتاب فنی', 'تازه های سمعی و بصری', 'تازه های کتاب', 'امور نمایندگانها', 'پایگاه ضمن منابع', and 'خروج'. The main content area includes a search bar, a list of items, and a table of records.

رکورد	موضوع	نوع	تولیدکننده	موضوع	مکان	تاریخ	سفارش	خرید
۹۸۱	فیلم	۱۰	توضیح	۱۰	۱	۱۳۸۸/۰۵/۲	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

در این سیستم که با هدف تسریع در سفارش و خرید منابع سمعی و بصری مورد نیاز بخش سمعی و بصری کتابخانه مرکزی طراحی گردید، این بخش قادر خواهد بود تا منابع کسری و مورد نیاز خود را از طریق سامانه سفارش و فراهم آوری منابع پیگیری نماید. در این سیستم پس از ذخیره اطلاعات توسط کاربر، به صورت خودکار به هر پیشینه یک شماره رکورد تعلق خواهد گرفت که از طریق این شماره می توان وضعیت درخواست را پیگیری کرد. پس از اینکه منابع مورد نیاز توسط بخش سفارش تهیه و فراهم آوری گردید همچون سیستم سفارش کتاب وضعیت منابع درخواستی در سامانه به یکی از سه حالت خرید، سفارش و یا رد (ابطال درخواست) تغییر داده می شود تا پیگیری وضعیت درخواستها توسط بخش سمعی و بصری با سهولت بیشتری انجام پذیرد.



صفحه گزارش پایگاه تازه های نمایندگان

آستان قدس رضوی
مرکز تخصصی پژوهش و آموزش

آذربایجان شرقی	📄
اصفهان	📄
کردستان	📄
قم	📄
تهران	📄
یزد	📄
گواهی کل	📄

ارسال به فایل

جهت پرینت گزارش بر روی آیکن کنار هر شهر کلیک نمایید .

جستجو
بارگشت
خروج

از تاریخ ۱۳/۰۳/۸۶ با موافقت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی به عنوان پنجاه و دومین پایگاه اطلاع رسانی تازه های نشر معرفی و مراکز تعاونی ناشران استانها موظف به تهیه عناوین جدید منتشر شده حوزه خود و ارسال یک نسخه برای اطلاع رسانی تازه ها می باشند. در این پایگاه، اطلاعات مالی و اعلام وصول این کتب وارد می شود.

با توجه به اهمیت اعلام وصول منابع برای تعاونی های ناشران، تسریع در اعلام وصول بسیار مهم است. با اولویت بررسی منابع در سامانه و تعیین محل ثبت، منابع سریعاً ثبت و جایگزین کتابهای قبلی برای نمایش در ورودی کتابخانه مرکزی می شود. منابع ارسالی، تعداد فاکتور، نسخه، مبلغ و شماره اعلام وصول به تفکیک تعاونی وارد سامانه شده تا گزارش گیری سریع و دقیق انجام پذیرد.

۸. پایگاه اطلاعات کتب ثبتی کتابخانه ها

فرم ورود اطلاعات کتب ثبت شده مخازن فارسی

تعداد رکورد موجود در پایگاه: ۱۵۹۴
 زمان ورود کاربر به پایگاه: ۱۳۹۴/۰۹/۲۰ ۱۰:۰۰:۰۰ (۱۳۹۴/۰۹/۲۰)

FBC (AutoNumber)

کتاب	فارم محرک دریافت کننده
کتاب کننده	
نوع خریداری	
قیمت	اهدایی ارشاد
قیمت	اهدایی غیررسمی
قیمت	استفانی امبار
قیمت	توضیحات



با توجه به مصوبات کمیته گزینش منابع سازمان در سال ۱۳۸۶ و مضمونه رتبه بندی کتابخانه ها و تقسیم عادلانه بودجه و کنترل خرید منابع برای دقت و استفاده بهینه از بودجه خرید کتاب، جدول رتبه بندی کتابخانه ها تهیه و بر اساس آیتم های مصوب رتبه بندی شده و بر اساس رتبه، درصدی از کل بودجه برای خرید آن کتابخانه منظور می گردد. این سامانه با اعلام تخصیص اعتبار خرید سالانه توسط اداره امور عمومی، اقدام به تقسیم مبلغ بین کتابخانه ها می کند و در پایان هر ماه میزان خرید و مانده حساب را به اطلاع کتابخانه ها می رساند تا در انتخاب منابع با حساسیت بیشتری اقدام نمایند. در این پایگاه، اطلاعات مالی هر کتابخانه به صورت مجزا وارد می شود. در صفحه اصلی این پایگاه، مجموعه تالارها و کتابخانه های سازمان به چهار گروه تقسیم می شوند:

۱. کتابخانه مرکزی

۲. کتابخانه های تخصصی

۳. کتابخانه های وابسته درون شهری

۴. کتابخانه های وابسته برون شهری

پس از ورود اطلاعات، گزارش گیری بر اساس کتابخانه ها به صورت مجزا و به صورت کل امکان پذیر می باشد. فرم ورود اطلاعات، نام ثبت کننده، مرکز دریافت کننده منابع، تعداد نسخه، مبلغ (بدون تخفیف) وارد می شود. منابع دریافتی بخش سفارش و فراهم آوری منابع شامل منابع خریداری، واسپاری ارشاد اسلامی، اهدائی متفرقه و انتخابی از انبار ملک آباد می باشد که با ورود اطلاعات، گزارش گیری برای هر کتابخانه در محدوده زمانی، بر اساس تعداد و مبلغ قابل بازیابی است. در پایان هر گزارش نیز جمع کل تعداد و عنوان قابل مشاهده است. گزارش گیری کل دریافت منابع و مبلغ در سازمان انجام پذیر است که در امور مالی و برنامه ریزی های اداره خدمات کتابداری و اداره امور عمومی تاثیر گذار خواهد بود.

۹. پایگاه وجین منابع

کتاب	عنوان	حجم/تعداد/حجم	ساله/نفسر	جلد	تولیدات	برگزید	کتابت/وختی	نظایر/کتابت	نایب/وختی	تعداد
تفصیح	مصاب	۰	۰	۰	۲۲۵۸۱۵	۰	۱	۰	۰	۱
تفصیح	برنامه نویسی با پایتون	۱	۱	۱	۲۰۱۲۵۳۵	۰	۱	۰	۰	۱
تفصیح	خوبتر از ۳۰۰۰	۰	۰	۰	۲۰۱۲۲۲۰۹	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	فرانز به زبان ساده	۰	۰	۰	۲۰۱۲۲۹۲۲	۰	۱	۰	۰	۱
تفصیح	موسیقی استفاده از پیکنی	۰	۰	۰	۲۰۰۸۱۰۲۳	۰	۱	۰	۰	۱
تفصیح	واقعه‌های هندو ۸۰۰ تا ۲۰۰۰	۰	۰	۰	۲۰۰۸۸۲۳	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	فریگی	۰	۰	۰	۲۰۱۲۳۰۸	۰	۱	۰	۰	۱
تفصیح	خوبتر از ۳۰۰۰	۰	۰	۰	۲۰۱۰۰۸۹۲۷	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	صمیمت پروژه های نرم افزار	۰	۰	۰	۲۰۱۱۹۸۹۲	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	فن آوری شبکه	۰	۰	۰	۲۰۱۲۳۰۸	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	فن آوری شبکه	۰	۰	۰	۲۰۱۲۳۰۸	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	روش کار در شبکه	۰	۰	۰	۲۰۱۲۳۰۸	۰	۲	۰	۰	۲
تفصیح	روش کار در شبکه	۰	۰	۰	۲۰۱۲۳۰۸	۰	۲	۰	۰	۲

با توجه به تعدد کتابخانه های وابسته سازمان و حجم بالای انتشارات و منابع خریداری شده توسط بخش سفارش و فراهم آوری و کمبود فضای تالارها و کتابخانه ها، وجین منابع غیر قابل استفاده و مستهلک امری ضروری است. در



این پایگاه با هدف تسریع در وجین منابع تایید شده توسط کمیته گزینش منابع طراحی شده است تا برابر اطلاعات مورد نیاز برای حذف منابع وجینی از دفاتر ثبت و برگه دان اقدام گردد. با توسعه این پایگاه کتابخانه هایی که به این سامانه دسترسی دارند می توانند مشخصات منابع وجینی خود را از این طریق ارسال نمایند تا پس از برگزاری کمیته گزینش و تایید نهایی توسط بخش سفارش و فراهم آوری منابع، کتب مذکور به صورت خودکار از لیست در انتظار وجین هر بخش در پرتال مربوطه خارج و به بایگانی کتب وجین شده منتقل گردد. از ویژگیهای این سیستم، تهیه سیاهه درهمکرد عناوین کتب وجینی تالارها و کتابخانه هاست که با استفاده از آن هر کتابخانه می تواند از میان کتب وجین شده دیگر تالارها، نسبت به انتخاب کتاب جهت کتابخانه و یا تالار خود اقدام نماید تا پس از آن، ترتیب انتقال کتاب مورد نظر به آن کتابخانه داده شود.

برنامه های مدنظر جهت توسعه سامانه :

- ایجاد لینک پایگاه وجین منابع برای کلیه کتابخانه ها و تالارها
- ایجاد پایگاه خرید منابع لاتین
- ایجاد پایگاه خرید منابع سمعی، بصری و الکترونیکی

پیشنهادات و رویکردهای آتی

در حال حاضر بیش از پنجاه درصد امور بخش سفارش سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی توسط سامانه سفارش و فراهم آوری در حال انجام است و جهت گسترش و پوشش هر چه بیشتر فعالیتهای بخش، موارد ذیل پیشنهاد می گردد:

۱. **راه اندازی سامانه انتخاب الکترونیکی کتاب:** با طراحی این سامانه جلسات کمیته انتخاب کتاب سازمان به صورت کاملا الکترونیکی و بدون حضور کارشناسان در محل بخش سفارش و فراهم آوری منابع قابل انجام خواهد بود و کلیه کتابخانه های سازمان که به اینترنت یا اینترنت دسترسی دارند می توانند در این کمیته به صورت غیر حضوری و از طریق نام کاربری و رمز عبور شرکت نمایند.
۲. **راه اندازی سیستم اعلام وصول:** با طراحی این سیستم علاوه بر صرفه جویی در هزینه های سازمان، امکان انجام امور مربوط به قبضهای اعلام وصول در سیستم فراهم خواهد شد و از این طریق می توان علاوه بر پیگیری و پاسخگویی سریع در این زمینه از فیلترینگ این برنامه در جهت افزایش دقت هرچه بیشتر اعلام وصول ها و همچنین گزارش گیری های ترکیبی برنامه بهره مند گردید. از مزایای دیگر این برنامه می توان به حذف پایگاه واقفان در سیستم سیمرغ و کاهش هزینه های پرداختی در خصوص ورود اطلاعات این پایگاه نام برد.